

Kézből enni

Ilyenkor mindenki morog. A beavatottak már hetek óta. Senkinek sem tetszenek a listák ugyanis. Talán még azoknak sem, akik rajta vannak. Mert hát mégiscsak kicsoda társaságba kerültek. A díjakat mostanában mégsem utasítja vissza senki, mindenki díszbe vágja magát, és hivatalosan-nyilvánosan hálás azért, amit ott-hon, magában esetleg röstell.

Az érdem az érdem persze, és minden érdem nélkül biztosan nem lehet kitüntetést kapni. Csak éppen az érdemek különféle lehetnek. És ilyenkor mindenki úgy gondolja, hogy a neki nem tetszők nem azért kapták a díjat, amiért mondják, amire a díj elvileg hivatott volna. És ki állíthatná, hogy az odaítélők nem mérlegelnek különféle szempontokat. Egyensúlyteremtés, kárpótlás, vélt vagy valós mulasztások helyrehozása, no meg a politikai hűség jutalmazása – mind szerephez jut ilyenkor. Mint minden állami döntés, lobbik harcának eredménye ez is. Az érdem, és az is marad. Politikai döntések, a politikai döntések összes velejárával.

S természetesen merül föl ilyenkor a kérdés, vajon kell-e ezt a hálátlan szerepet az államnak, azaz a mindenkori kormányának vállalnia. Már persze ha a mindenkori kormány valóban ilyen hálátlanul látja azt a jól megoldhatatlan földadatot. Mert lehet, hogy a kormányok, a politikusok tulajdonképpen

szeretik ezt a szerepet, még ha meglehetősen nehezen birkóznak is meg vele – az utóbbi időben legalábbis egyre lassabban születnek meg a döntések. Csak hát ez is eszköz a mindenkor hatalmon lévők kezében akarattuk, céljuk, szándékaik, szellemi és politikai irányzatuk kinyilvánítására. Lássuk be, itt meglehetősen szűkre szabottak az elvont, az abszolút, a politikától független – ha egyáltalán létezik ilyen – érdem lehetőségei.

Mindazonáltal – vagy éppen a főntiek következtében – kívánatosnak tarthatnánk, hogy az állam vonuljon ki innen (is), bízva az értékelést s vele a jutalmazást is a társadalomra, ahogy manapság még külön nyomatékkal mondjuk: a civil szférára, a civil társadalomra. Szakmai közösségek, civil szervezetek, ala-

pítványok intézhetnék a díjak ügyét. Az eredmény bizonyára nem lenne igazságosabb, de nem is lenne rajta az állami pecsét, nem szavatolná érte a kormány, a köztársasági elnök, hanem csak azok, akik éppen akkor és ott döntési helyzetbe kerültek.

Tisztább helyzet lenne, az biztos. Kérdés csak az, szeretjük-e a tisztább helyzeteket. Jól tudjuk, hogy az állami díjak mai rendszere lényegében a szocializmus szülötte, annak kulturális-politikai eszközrendszerében jött létre. Mégis ragaszkodunk hozzá. Hogy a politikusok miatt, az érhető. De vajon a kitüntetettek és kitüntetendők, továbbá mi, nagyközönség, drukkerék és ellendrukkerék, el tudnánk-e lenni így ünnep idején a kitüntetések, s főképp azok mustrálása, a listák elemzése, szidalmazása, üzenetük megfajtása nélkül? Attól tartok, hogy nem. Ahhoz ugyanis, hogy magunk ítéljünk a művészi, az értelmiségi teljesítmények értékéről, az kellene, hogy magunk is tartjuk el e szellemi értékek teremtőit. És ez mifelénk valahogy nem megy.

Ami annál is érdekeesebb, mert valójában persze mégiscsak magunk tartjuk el őket, hiszen a mi pénzünk, a mi adónkból, a mi adónkból születik meg minden érték és érdem, csak éppen állami közvetítéssel. S ettől egyelőre aligha tudunk elszakadni.

Holott csak szemlélet kérdése volna az egész. Az állami újraosztástól ugyanis nem lesz több a pénz. De amíg a civil szféra gyenge, vagy legalábbis nem elég erős ahhoz, hogy állami közvetítés nélkül finanszírozza az értelmiségi értéktartást, addig legfőbb sajtóháborút folytathat az állami központosító törekvések ellen. A művészeiről, az értelmiségeiről gondoskodni képtelen civil társadalom az értékelést, a díjazást sem tudja a kezébe venni.

Igy az értelmiségi marad alttal, mint volt, az alttalói tudat összességével. Talán még szeret is kézből enni, még ha közben fintorog is, hogy a kéz nem eléggé tiszta. De ha egyszer kére s villára nem telik.

Zappe László

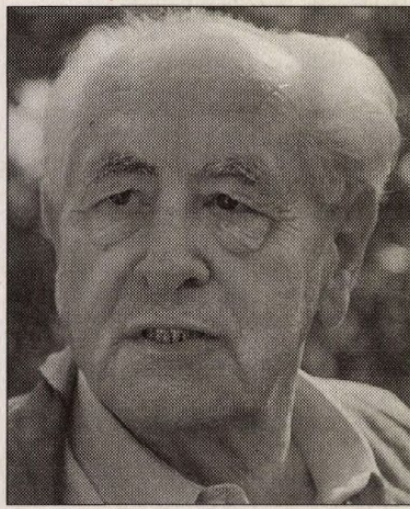
Ligetmagyarország álmodója

Nyolcvan éve született Levendel László

Polihisztor volt? Renezsánsz ember? Amennyire ez a huszadik században egyáltalán lehetséges volt, annyiban föltélen. Az 1920. március 16-án Budapesten született Levendel Lászlónak tulajdonképpen nem sok köze volt a fővároshoz, szülei révén inkább a Trianon után Csehszlovákiához csatolt Kisbégányhoz, illetve a Romániának adott Berkeshez kötődött. A Kárpátaljához és a Partiumhoz tehát, beregi és szatmári tájakhoz, amelyeket az anyaországhoz való visszatérük után először Jávorka Sándor javaslatára botanikai gyűjtőként, majd a zsidótörvények nyomán munkaszolgálatosként lesz alkalma alaposabban megismerni. Ezután 1943 júniusában Szegeden három ezer társával hajóra rakják, hogy Borba vigyék, ahonnan a következő év őszén alig századmagával tér vissza.

Talán ez szabja meg további, még fél évszázadon át tartó pályáját. Hogy túlélőnek tudja magát. Hogy a túlélésért mindig adósnak érzi magát. Akkor is, amikor 1949-ben a NÉKOSZ szegedi Apáthy István Medikus Kollégiumát felosztatják, s őt is lapátra teszik.

Levendel László – ahogyan saját magát nevezi – „politikai romkádert” lát munkához, de mint túlélő, azzal a hitel, hogy a világ mégiscsak „jobb lesz, igazabb lesz”. Most hasznára válik a hihetetlenül sok megpróbáltatás, a nehéz gyermekkor, tanulásának korrepetálásból való fedezése, a saját új ruha örökös hiánya, no meg talán még a kényszer-munkatáborban átélt iszonyat is. Mindehhez képest nem olyan nagy dolog a minden vizsgáját kiváló eredménnyel abszolváló fiatal orvosnak a szakmai süllyesztőbe, a hódmezővásárhelyi tüdőkórházba kerülni. Levendelben megvan az a képesség, hogy ha a gályapadhoz kötözik, abból is laboratóriumot csinál. Kárpátaljai munkaszolgálat idején éppúgy folytatja botanikai gyűjtőmunkáját, mintha direkt ezért küldték volna oda, a bori táborban meg, ahol a diplomás orvosok sorra dőlnek ki, ő, aki még csak nem is cselédkönyves, de aki már megtanult állva aludni, egymásba folyó napokon át gyógyít, köztük gyulladt, gennyes sebeket, ment meg menthetetlennek hitt betegeket.

A renezsánsz ember

Levendel László 1952-től a népegészségügygel jegyzi el magát. Elsősorban a szegények orvosa lesz. A következő negyven esztendőben tüdőbetegek és alkoholisták tízezrei fordulnak meg nála. Ha van betegség, ami társadalminak nevezhető, hát ez a kettő biztosan az. És ha az orvos – aki mellékesen tudományának kandidátusa, majd akadémiai doktor is lesz – betegek bajait diagnosztizálja, egyszersmind a társadalomait is. Így válik a „politikai romkádertől” a magyar társadalom mélyrétegeit talán a legjobban ismerő értelmiségi.

Ő az, aki még 1988-ban máig és még sokáig érvényesen jelöli ki a cigánykérdés helyét társadalmunkban: „A magyarországi cigánykérdés az egész magyarországi emberségnek próbaköve, és egyben nagy kísértés újabb történelmi bűnbeesésre... A cigánykérdés megoldásának alapvető feltétele... a magyar demokrácia és a magyar szabadság eszményének újjáéledése, európai látóhatáru, folyamatosan építkező gyakorlata. És fordítva, a cigánykérdés mai fejlettségünkhöz viszonyított optimális megoldása nélkül a magyar demokrácia és a magyar progresszió ügye sérül, törékeny marad.” Még korábban, 1987-ben arra hívja fel a figyelmet, hogy „Nagyon időszerű volna a magyarság és a zsidóság

viszonyának, a viszony történelmének kendőzetlen és hozzáértő feltárása a honfoglalástól napjainkig... Ha az így vagy úgy meghamisított, félhomályban tartott vagy tudatosan elhallgatott kérdés napvilágra kerülne, sebeket gyógyítana, emberségünket, tisztességünket, önismertünket segítené.”

Sok hely kellene ahhoz, hogy felsoroljuk mindazokat a témákat, amelyek megtárgyalásának Levendel László a kezdeményezője volt. Sok hely kellene ahhoz, hogy felsoroljuk a rendszerváltásban szerzett érdemeit, amelyekről ma már nem szokás megemlékezni. Pedig ez a valamiképpen mindig gyanús „politikai romkádert” volt az az ember, akinek a lakása jó néhány éven keresztül volt a reformkommunisták, valamint az ellenzék demokratikus és népi szárnyának találkozóhelye, jövőtervező műhelye.

Levendel László bizonyára nem sokat törődne vele, ki emlékszik erre, ki nem, esetleg akar-e valaki neki szobrot állítani vagy nem. Ő elégedett volt azzal, hogy túlélő lehetett, mi több, lelkiismeret-furdalása is volt emiatt. De ezt a lelkiismeret-furdalást is valami töretlen optimizmussal ellensúlyozta. Ő Magyarországot Ligetmagyarországnak álmodta. Egyszer, amikor a nyolcvanas évek közepén számba vette a magyar társadalmat sújtó bajokat, az alacsony népszaporulatot, az alkoholizmust, az öngyilkosságot, mindezzel azt a sok erényt szegezte szembe, amelyet hosszú pályafutása alatt éppen a számtalan beteg emberben volt módja megfigyelni. És akkor ezt a kérdést tette föl: „A boldogság kék madara hátha nem a nagy, gazdag országok felhőkarcolós modern városaihoz érzi jól magát, hátha ellátogatna Ligetmagyarország szelíd tájaira, ahol nem a vagyon, a fegyverek ereje, a más népek és a természet feletti uralom, hanem a nehéz sorsban edződő tehetség, a szellem ereje, a másik ember szeretete jelenti az értékeket, az ember önértetét, egészségét, a teljes életet.”

Ligetmagyarország nem egyéb, mint a demokrácia Levendel-féle modellje. Jó volna belőle minél többet megvalósítani.

Hovanyecz László

A tenger Te vagy.
Próbáld meg erődöt,
s meglátod,
a csepp nem vész el...

Minden adózó szabadon
dönthet személyi
jövedelemadója kétszer
egy százalékról.
Az egyik egy százalékot
egyházak részére
lehet felajánlani.

A Magyar Katolikus
Egyház köszöni, ha Ön is
hozzájárul ahhoz, hogy
a rászorulókat az Evangélium
szellemében segíthesse.
Az Ön egy százaléka sokat
érhet a templomok
felújításában, az ifjúság
nevelésében, egy szebb,
boldogabb jövő építésében is.

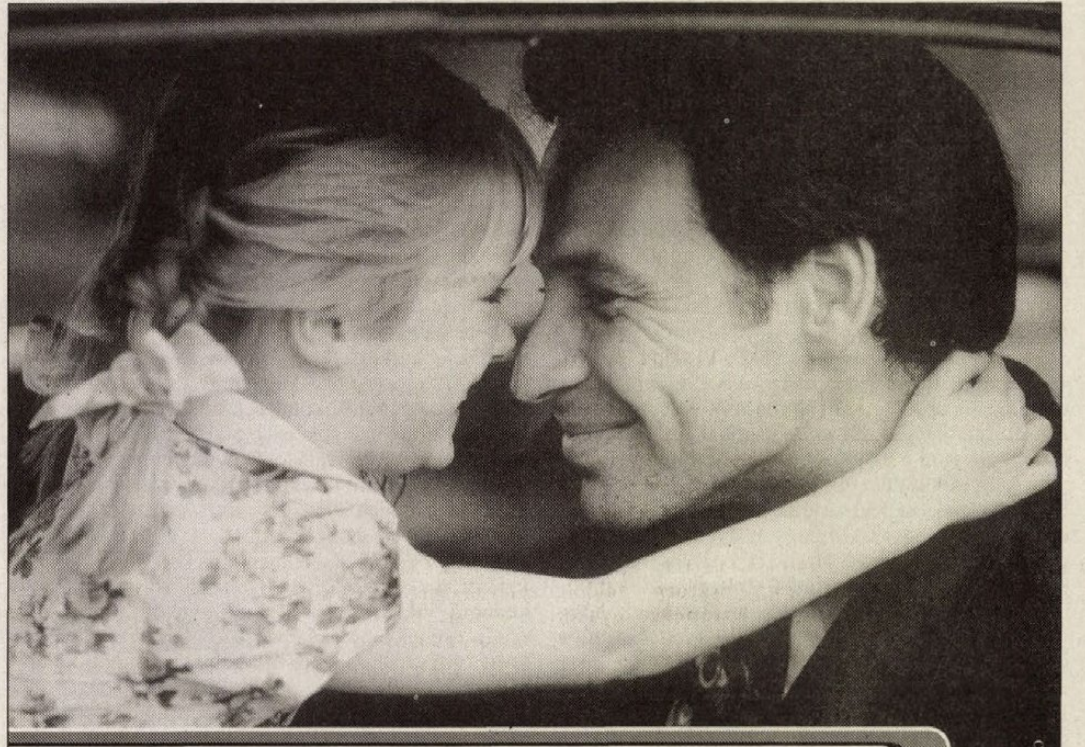
Ha Ön az egyik
egy százalékot a Magyar
Katolikus Egyházra bízva,
úgy nyilatkoztatára
a 0011-es
technikai számot,
a kedvezményezetthez pedig
a „Magyar Katolikus
Egyház” nevet írja.

A kitöltött lapot névvel,
címmel, adószámmal ellátott
borítékban kérjük, csatolja
az adóbevallásához!
Ha munkáltatója készíti el
adószámolását, akkor
a borítékot a ragasztásnál
aláírva adja át
az elszámolás készítőjének!

Információért hívja
06-80/322-322
ingyenes számunkat.
Segítünk.

A CSEPP
MAGA A TENGER

Ez az érzés **csak**
egy Nissanban szériefelszerelés.

Mert csak a Nissan nyújt Önnek teljes körű
gondoskodást az autó megvásárlása után is.

A Nissan minden új személygépkocsiját és haszongépjárművét a Nissan Pro+ szolgáltatási csomaggal kínálja. Ezzel garantálja, hogy az autózás egy Nissanal mindig gondtalan legyen. • **Summit Finanszírozás:** hogy az Ön igényeinek legmegfelelőbb fizetési feltételekkel vásárolhassa meg új Nissanját. • **Summit Biztosítás:** teljes körű biztosítási szolgáltatást nyújtunk, mindenre kiterjedő kárképvisszetétel és kedvező elszámolással, míg Nissanját eredeti szépségében vissza nem kapja. • **3 év ingyenes assistance:** melyet csak a Nissan biztosít Önnek, hogy bárhol is járjon Európá 37 országában, semmi ne zavarhassa meg utazását. • **Személyautókra egyedülálló 5 év vagy 100 000 km teljes körű garancia Magyarországon:** gondoskodunk arról, hogy egy Nissanban a vezetés öröme mindig zavartalan legyen.

A Nissan Pro+ szolgáltatási csomag évente akár 100 000-150 000 Ft-os megtakarítást is jelenthet Önnek.

NISSAN Pro+
A gondtalanúság szériefelszerelés

Ha egyszer beül, többé nem akar kiszállni.

NISSAN

www.nissan.hu